# Knihy, které zbyly…

## /Nad českou básnickou produkcí v roce 2005/

Miroslav Chocholatý

Poezie již dlouho zůstává minoritním žánrem české literatury. Vzhledem ke stále se objevujícím novým jménům a básnickým titulům se toto konstatování může zajisté zdát jako paradox. Mnozí literární kritikové naopak hovoří o nebývalém *boomu* literatury, pro který se jako výstižná označení jeví slova: *chaos*, *labyrint* či *bludiště*.

Je zřejmé, že ve své polistopadové existenci básnické slovo získalo neomezenou svobodu a vydavatelská praxe se maximálně liberalizovala. Na druhé straně ale ztratilo na váze a významu. Čtenáři i vydavatelé chápou poezii převážně jako exkluzivní záležitost. Editoři kompenzují předpokládané finanční ztráty tím, že velká část vydavatelských počinů je kryta ze státních dotací. Tyto subvence ovšem nikdy nemohou pokrýt celkovou výši nákladů, a proto se ceny literárních novinek na knihkupeckých pultech nezdají právě malé. Není tedy výjimkou, že i kulturně orientovaný čtenář, pokud se rozhodne pro koupi poezie, dává přednost starším („klasickým“) autorům a jejich dílům. Je ovšem třeba říci, že současná česká beletrie (zejména poezie) zaujímá ve většině knihkupectví a antikvariátů okrajovou pozici. Stává se také pro knihkupce finančně nezajímavou záležitostí na rozdíl například od odborné literatury či literatury faktu.

Průměrné náklady současné poezie se pohybují kolem čtyř set kusů na jedno vydání. Po odečtení autorských, recenzních a povinných výtisků a také titulů určené k archivaci, je zřejmé, že ke čtenáři míří v lepším případě tři čtvrtiny nákladu. Při prodejnosti kolem padesáti procent se přitom hovoří o úspěšném počinu. Zde se nutně nabízí otázka, jak velkou část čtenářské obce může současná poezie vůbec oslovit? Jaký může mít dopad na čtenářskou veřejnost? Obzvlášť uvážíme-li, že velkou část jejích čtenářů tvoří opět ti, kteří jsou s literaturou v nejtěsnějším kontaktu (od autorů samotných, přes vydavatele, několik nadšených sympatizantů až po učitele či studenty bohemistiky).

Kde hledat příčinu těchto nesnází? Ve finančním nastavení, v absenci reklamy nebo je na vině malá otevřenost literatury vůči veřejnosti? Nemělo by zde existovat výraznější

propojení s jinými médii, která mají větší společenský dopad? A není třeba hledat příčinu právě v změněné mediální situaci, kdy lyrika jako by šla proti proudu času a současný „on-line“ způsob života je jejím kontrapunktem?

Názory na tyto otázky se různí a zajisté by si samy vyžádaly hlubší reflexi. Možná je dobré začít u samotné literatury. Již bylo řečeno, že současná ediční praxe umožňuje prakticky jakémukoliv autorovi, aby svou knihu vydal. Zejména u menších nakladatelství je jednou ze základních podmínek pokrytí finančních nákladů. Pokud tato premisa je autorem splněna, často už vydání knihy nic nebrání. Nedostatečná redakční práce (např. lektorování textů, stylistické a jazykové korektury, jakož i grafické úpravy) má pak za následek, že se na knižních pultech objevují současně tituly různé kvality, od vynikajících až k dílům podprůměrným, u kterých hovořit o uměleckosti asi není namístě. Tato bezvýběrovost a absence hierarchie ovšem mluví opět v neprospěch čtenáře a literatury samotné.

Vzhledem k množství nově se objevujících titulů je zřejmé, že mnohé počiny často unikají pozornosti i odborné veřejnosti a nezřídka se setkávají jen s minimálním ohlasem kritiky. Zejména pro mladé autory, kteří svou sbírku svěřili menším vydavatelstvím, to určitě není nejpovzbudivější začátek.

Rádi bychom se proto zaměřili na knihy vydané v loňském roce, které dosud zůstávaly stranou pozornosti. Záměrně jsem zvolil soubor žánrově i kvalitou velmi různorodých knih, který může být celkem věrným obrazem současné básnické scény.

Nakladatelství Petrov zařadilo v uplynulém roce do hlavní ediční řady poezie sbírku **Tomáše Kafky** (1965) *Verše v roce.* Kniha obsahuje více než osm desítek krátkých textů (českých i německých), které při sebelepší vůli zůstávají pouhým „hříčkováním“. Pročítám-li obsáhlý doslov Josefa Chuchmy, nejsem si jist, zda se mi do rukou nedostal chybný výtisk. Namísto textů, o nichž Chuchma hovoří jako o „*zpovědi, deníku a srdeční záležitosti*“, nalezne čtenář spíše toporné rýmování. Snaha o humorné vyznění ústí většinou v těžkopádnost. Místo gradace v podobě nápaditých point se setkáváme převážně s lyrickou frází.

Nevýrazným pokusem je také prvotina **Dušana Malíře** (1973, vl. jménem Radka Sárközyho) *Slunce v Arles* (Dauphin, Praha 2005), která nás vtahuje do světa autorových pocitů a poněkud infantilních přání a představ. I přes jeho četné protesty proti současnému stavu věcí a deklamaci různých imperativů se jedná o poezii neosobní a formálně neobratnou. Autorovi lze vytknout zejména příznačné infinitivní výčty (typu „co dělat“ či „co je nutné dělat, aby…“), stejně jako sklouzávání k frázovitosti a klišé. Nosným momentem se nestávají ani jazykové hrátky a snaha o výraznější pointu. K podstatnému sdělení se čtenář musí

prokousávat jen těžko stravitelným balastem. Chybí obrazová invence, kterou autor nahrazuje mnohomluvností.

Ani *Milancolia* (Petrov, Brno 2005) **Milana Ohniska** (1965) nesnese přísnější měřítka. Jeho poezie i tentokráte zůstává věrná poetice předchozích titulů. Slovní hříčky, aliterace, časté paradoxy, bizarnosti či absurdity se pohybují mezi osobitým humorem a postpubescentní upovídaností, mezi ironií, sarkasmem a vcelku nezdařilou erotickou aluzí. Je zřejmé, že někdy jsou sebeironie a sarkasmus maskou hlubších poloh a skrytých osobních dramat. Ovšem i přes občasný nápad a zdařilou pointu nakonec převáží spíše čtenářské rozpaky.

Česko-polská sbírka *Pusto* (Spolek – Towarzystwo AVION, Český Těšín 2004) havířovského autora **Darka Jedzoka** (1981) je jeho prvotinou. Obsahuje reflexivní lyriku a krátké prózy, které se vždy topograficky váží ke Slezsku. I přes řadu vložených mikropříběhů je Jedzok především básníkem. Nesporný pozorovací talent mu umožňuje skrze detail precizně zachytit dané místo a otevřít si tak prostor k následné reflexi. Pokud se mu podaří zhutnit výraz a ubránit se pouhému vykrývání mezer, získává jeho poezie na kvalitě. Symptomy prvotiny jsou patrné zejména tam, kde bystrý postřeh sklouzne k planému filozofování. To jeho sbírce jako celku jistě neprospívá.

Podívejme se nyní na knihu opavského básníka **Miroslava Černého** (1977) *Krajina v samotách slova* (Literature&Sciences, Opava 2005). Sbírku tvoří lyrické záznamy z cest, stejně jako metaforické přemýšlení o životě. Autor nezapře silný vliv rodného Slezska, nikoli však Slezska industriálního, nýbrž jeho duchovních míst. Jednotlivé básně jsou obrazně silné, přičemž je akcentována také zvuková stránka výpovědi. Černý je básníkem pravidelné formy, což dokládá například závěrečný oddíl nazvaný *Slova,* tvořený pouze čtyřveršími. Snaha o „zprůzračnění“ vede někdy k přebroušenosti a přílišnému estétství. I tak je ovšem Černého poezie výrazným příslibem.

Formátově netradiční sbírku **Jiřího Šimsy** (1964) připravilo nakladatelství Eman. Publikace představuje tvorbu tohoto autora, dnes evangelického faráře, z uplynulých dvou desetiletí. Knihou s výstižným názvem *Navzdory* se vinou dvě tematické linie. První – temnou – provázejí motivy úzkosti, strachu z alkoholu, nicoty či vlastní slabosti. Linii druhou pak motivy víry, lásky a opravdovosti. Šimsa nám tak nabízí jakýsi básnický deník, v jehož středu stojí vždy jeho JÁ. V chronologicky řazených textech postupně přibývá obecných otázek pátrajících po smyslu bytí, stejně jakož i hovorů, vzpomínek, úvah. Zajisté bychom sbírce mohli vytknout řadu formálních neobratností, zejména pak u méně nápaditých rýmů. I přesto

je nám předkládána hluboká, vnitřně poctivá, ničím nepřikrášlovaná poezie. Kniha nám otevírá pohled na jednu cestu životem, nelehkou ale o to bohatší.

Podobně necenzurovanou zkušenost vlastního života nabízí sbírka **Petra Štengla** (1960) nazvaná *Co říkal Zouplna* (Psí víno, Zlín 2005). K nejčastějším námětům patří vzpomínky na dětství, dospívání, život v léčebně či pocit sdíleného outsiderství s fiktivním přítelem Zouplnou. Pro knihu je příznačná maximální autentičnost. Jak poznamenává autor doslovu básník J. Kovanda, autor „nemarkýruje“, jde do všeho naplno. Všednost a všechny zdánlivé banality se u něho proměňují v zázrak. Básník nepředepisuje recept na život; sám jej nezná. Je často v pozici pábitele, který se potřebuje vypovídat ze života, který nechává texty plynout, rozvazuje korzet formy a ukazuje svou poezii bez make-upu, bez efektů, nestydí se za neforemnost, kulhající přirovnání ani za rozpraskanou kůži vět. Vše zůstává syrové, bez potřeby mírnit hořkou pravdu vyjádřenou vulgárním výrazem. V jeho poezii není třeba obrazného pojmenování, metafor, symbolů. Nalezneme zde autentické útržky hovorů, drobné mikropříběhy, spojené určitým impulsem, nějakou vnitřní asociací do originálních slovesných koláží.

Pražské nakladatelství DharmaGaia patří k nejvýraznějším vydavatelům dálnovýchodní duchovní literatury. Sepětí s tímto kontextem vykazuje i nová básnická sbírka **Davida Jana Žáka** (1971) *Dešti mezi slova*. Autor nabízí poezii, která se dotýká skryté podstaty naší existence. Je pro ni příznačná prostota výrazu a nekomplikovanost, básník se obejde bez abstraktních komentářů a náboženských dogmat. Neláká ho svět znamenaný výdobytky civilizace, ani nechce psát o materiální obavách. Jeho poezie je vyvázána z hektického tempa současnosti. Nejedná se ovšem o uměle vytvořený azyl, ani o únik k přírodní motivice. Jde spíše o jiný způsob nazírání skutečnosti, v němž dostává prostor zvláštní mysticismus, stejně jako hledání a nalézání rovnováhy s přírodou. Autora neovlivňuje pouze myšlení Dálného Východu. Je mu blízké božské *Óm* i křesťanské *Alelujá*. Nacházíme zde řadu kroskulturních motivů, výrazný je vliv křesťanství a křesťanské mystiky, stejně jako i řada literárních a mimoliterárních vlivů. Snad jediným slabým momentem jsou doprovodné komentáře Jeana Le Vachauxe, vykládající autora už jako klasika. A na to je opravdu ještě brzy.

Ke kvalitním titulům patří kniha básníka **Petra Čermáčka** (1972) *Mezi rezedami* (Sursum, Tišnov 2005). Jeho haiku tak, jak je pro tento žánr typické, motivicky vyrůstají z přírody, načrtají náladu, kdy k navození atmosféry stačí pár tahů. Čermáčkovy „hájku“ (jak autor sám své texty nazývá) jsou však něčím víc než ztišenými impresemi. Je možné je chápat jako neimperativní výzvy současnému čtenáři, který se zapomíná dívat kolem sebe. Texty

nabízejí alternativu uspěchanému světu, převládá v nich klid, smír a pokora k tomu, co přináší každodennost. Autor s oblibou volí civilní záběry, kterých se dotýká výmluvnou zkratkou. Řazení textů podle ročního cyklu dává vzniknout citlivým paralelám mezi životem a roční dobou. Na celkově poetickém vyznění knihy se nesporně podílejí také autorovy vlastní ilustrace.

Překvapivě vyzrálou poezií se prezentuje **Vladislav Reisinger** (1971) ve sbírce nazvané *Ticho a jiné stroje* (Lubor Kasal, Praha 2005). Jak napovídá název, autorova poezie je pozvánkou do zátiší křehké intimity. Také Reisinger přestává lpět na vnějškovosti a mnohé v jeho poezii leží za hranicí běžného časoprostorového vnímání. Sbírku plní útržky intimních hovorů a představ, stejně jako úvahy nad životem, jeho smyslem a možným naplněním. Pocit nespokojenosti se současností je vyvažován obracením pozornosti k tomu, co je věčné. Láká ho nahlížet za oponu života, dotýkat se jeho tajemství, jeho nepoznatelnosti. Proto také „obyčejná“ láska záhy přechází v mýtus. Čtenáři se dostává do rukou poezie vyspělá, rytmicky vyvážená, tematicky sevřená a výrazově silná.

Virtuózní poezii bez prázdných efektů nabízí nejnovější kniha **Karla Šiktance** (1928) nazvaná *Řeč vestoje* (Karolinum, Praha 2005). Jedná se o hlubinné texty, v nichž dosahuje vrcholu životní poznání a zkušenost. Tušený obzor smrti jako by se stále více přibližoval. Možná i proto vznikly tyto silné, existenciálně hluboké texty, které provází rytmická preciznost. Pro Šiktance je už tradičně příznačný smysl pro detail, jakož i schopnost originální metafory. Jeho poezie je však nyní útržkovitější, básník nechává fragmenty hovorů nedopovězené, výrazná je také práce s náznakem. Autor se brání definitivním soudům, což může budit dojem nesourodosti. Ovšem to jen odpovídá dnešnímu až torzovitému světu, světu, v němž jen ztěží hledáme kontinuitu.

Sbírka **Viktorie Rybákové** (1961) *Ochočené smrti* (Concordia, Praha 2005) je sestavená z textů z let 1992 - 2005. Jak napovídá titul společným jmenovatelem vybraných básní je motiv smrti. Autorka spoléhá na strohý výraz a nápaditou práci s jazykem. Pokud se její dosavadní tvorba vyznačovala významovou intenzitou a hutností, nyní je tomu právě naopak. Problém nespočívá ani tak ve způsobu uchopení magického tématu. Smrt ve sbírce nemá přívlastky, není ničitelkou ani vykoupením. Není ukotvena ve filozofických ani náboženských souřadnicích. Je především motivem, tématem, hříčkou. Autorka mění polohy své výpovědi, od romantizujících, přes dekadentní až po surrealistické. Někdy se mi zdá, že přes všechno verbální křepčení s maskou smrti autorka samotnou smrt nevidí. Zůstává tak u básnění, formálně zručného, obsahově ovšem mnohdy vyprázdněného. Nejpřesvědčivější je

Rybáková tam, kde její báseň ovládá sen. Jeho mrazivá průzračnost dává tušit, že autorka dokáže vidět mnohem dál, než kam dohlédla v této knize.

*Rozsypaný čaj* **Josefa Kroutvora** (nar. 1942, vydala Knihovna Jana Drdy, Příbram 2005) patří k těm titulům, které nezklamou, ale ani nepřekvapí. Sbírka přináší řadu krátkých próz, které mají ráz úsečných záznamů. Tematizovány jsou vzpomínky na přátele, umělecké postřehy a úvahy o životě (někdy s aforistickým vyzněním). Autor z nich vytváří osobité obrazy věnované zpravidla nějakému místu či prožitku. Formálně se texty blíží k deníkovým záznamům, kde stavebním materiálem jsou převážně smyslové vjemy, které uvízly v síti autorovy paměti. Básníkovi nelze upřít pozorovací talent, ovšem spoléhání na jmenné výčty má své meze. Neslovesné věty mění text v jakési lapidárium, což škodí zejména autorově imaginaci. Cestu jiným směrem nabízí až závěrečný oddíl, v němž se vedle lyriky prosazuje také příběh. V těchto básních v próze je autor nejpřesvědčivější.

Značně neobvyklou částí knihy **Vladimíra Stibora** (1959) *Návrat měsíčních vzducholodí* (Knihovna Jana Drdy, Příbram 2005) je její doslov, v němž na čtenáře čeká hned dvojí past. První nástrahou je (auto)biografická glosa, druhou pak čtyřstránkový pomník zbudovaný z ohlasů na vlastní dosavadní tvorbu. Ani citace z recenzí a soukromé korespondence svou tonalitou glorifikačnímu rituálu nikterak nepřekážejí. O tom, že to nejsou hlasy ledasjaké svědčí četnost akademických titulů. Takto vybaven si čtenář má zřejmě náležitěji vychutnat jednotlivé texty knihy. Jsou tu básně: vtipné i vážné, hravé i snové, ale zpravidla rovněž poznamenané patosem a psané na efekt. Autor je schopen psát o čemkoliv, nevyleká ho žádné téma, žádná forma ani poloha. Odevšad je vidět snaha, čím větší tím rušivější, což prozradí například čítankové rýmy typu: *slunce – zvonce*, *pozpátku – zahrádku*, *otázka – běláska*. Největší slabinou je pak básníkovo spoléhání na významově hotové kategorie, čímž otevírá prostor literárnímu klišé.

Výjimečným titulem je sbírka **Emila Boka** (1925) *Jedy blaženosti* (Petrov, Brno 2005). Jedná se o výbor textů z let 2000–2001, který vyniká tematickou sevřeností a intenzitou výrazu. Bokova poezie je tichá, bez zbytečných příkras a gest. Básník na čtenáře nenaléhá, ale dává mu čas, aby jeho optiku přijal. Sbírka je rozdělena do čtyř oddílů, kdy ústředními tématy jsou žena a smrt. Pokud v prvních třech částech knihy převažuje erotická linka s četnými obrazy ženy, v závěrečném oddílu *Černé nádobí* je to už smrt, jejíž hlas je stále silnější. Jak napovídá název, každý krok na cestě erotické blaženosti, je zároveň krokem k smrti. Paní Valérie i ostatní ženy umlkají, „měsíc rezaví“ a přibývá otázek, na které není odpověď. Závěrečná apostrofa („Bože můj, proč jsme tady?“) už otevírá prostor k jiné, dosud pouze tušené dimenzi. Je třeba ještě říci, že v Bokových básních jsou pečlivě vážena slova,

jeho strohé a významově sevřené verše se vyznačují vyzrálostí a hloubkou. Není v nich prostor pro metafyzické tápání ani pro přebujelou imaginaci. Převládají civilní záběry, které ovšem mohou kdykoliv přerůst v sen, představu či halucinaci. Básně jsou vizuálně působivé a rytmicky vyvážené. Jsou přítomné, a přece jako by to byly ozvěny něčeho dávného. Kniha by patrně zasluhovala označení literární událost.

Nová kniha **J. H. Krchovského** (1960) s názvem *Mladost – radost* (Větrné Mlýny, Brno 2005) přináší autorovy juvenilie z let 1978 – 1981. Jedná se spíše o kuriozitu pro literární nadšence, než o autorovu „řadovou" sbírku. Sbírku lze chápat jako generační výpověď o životě, viděnou z undergroundových pozic. Ačkoliv by kniha jen ztěží snesla přísnější měřítko, lze tentokráte formální i obsahové nedostatky přejít. Publikace, jak přiznává sám autor, je určena především jeho přátelům a příznivcům. Umožňuje sledovat, jak se utvářela jeho poetika, zejména u autorových erbovních témat a motivů. V jednoduchých verších (s pravidelným rýmem) můžeme najít mnohé konstanty Krchovského poetiky, jako je například zacílení na autorský subjekt, neskrývaná sexualita, všudypřítomná ironie a nápadité pointy. To, co naopak chybí, je dekadentní fascinace smrtí (morbidní maska), propojení krutosti s něhou či perverze

*Příbytky* **Tomáše T. Kůse** (nar. 1978, vydal Weles, Brno 2005) jsou pozvánkou do zúženého světa interiérů. Nejedná se o nějakou idylku domova, ani o popis toho, co se děje „mezi oknem, stolem a postelí". Kůsovy pokoje neprovází pocit bezpečí, ale naopak jsou prostorem ponejvíce ohrožovaným nicotou. Člověk se zde jaksi nedobrovolně ocitá v roli cizince bez naděje na změnu. Autor mistrně evokuje atmosféru samoty a pozvolného rozpadání; v jeho obrazech převládají chladné barvy, noční záběry a denní šeď. Dialogy, časté v předchozích sbírkách, nyní nahrazují torza krátkých promluv, které se zachytily v smyčce času. Pro verše je příznačná důsledná práce s rytmem, jakož i směřování k výraznému zakončení. Obraznost vyvěrá z hlubin lidského bytí, je silná, opravdová, prožitá. Je konkrétní a přece jen zdánlivě všední. V Kůsově poezii je vždy něco neuchopitelného a tajemného. Civilní prostory se mísí s představou nebo snem v bdělém stavu. Přitom básník vytrvale hledá poezii v místech „důvěrně neznámých", kde život jen nerad odhaluje svou tvář. Jde cestou existenciální linie současné tvorby, v jejímž prachu už teď zůstávají výrazné stopy.

Bývá zvykem, že české literární almanachy vynikají typografickou úpravou. ***Almanach Vítrholc*** s podtitulem *Radikální báseň se vrací* (Větrné Mlýny, Brno 2005) k nim bohužel nepatří. Platí to jak o ilustracích, tak o sazbě a celkové grafické úpravě. Rozmístění textů, tematické a formální uspořádání, ale také kvalitativní nevyváženost dávají publikaci ráz spíše samizdatové brožurky. K pětici „kmenových" autorů (Dalibor Maňas, Tomáš Přidal,

Karel Škrabal, Dora Kaprálová a Luděk Navara) se v části označené jako „bonus“ přidává dalších sedm jmen a šanci zabásnit si dostává i vzkazovník www.vitrholc.cz, aniž by nějak vybočoval z nastaveného standardu. V úvodu lze najít „programové prohlášení“, v němž autoři manifestují odmítnutí lyriky ve prospěch příběhu. A skutečně obsažené texty vesměs potlačují obraznost, řeč symbolů je nahrazena prvoplánovou přímostí. Tematicky básně vycházejí z každodennosti, jsou plné drobných dějů, ironie a osobitého (hospodského) humoru. Ovšem jinak označení „radikální báseň“ je spíše maskou.

S prvotinou **Kateřiny Kováčové** (1982) přichází do české literatury autorka osobitého stylu. Její knihu nazvanou *Hnízda* (CKK sv. Vojtěcha, Ústí nad Labem, 2005) tvoří řada různých příběhů, žánrově kolísajících od básní přes básně v próze až k drobným povídkám. Texty mají krátké, často jednoslovné názvy, které signalizují nadcházející děj či situaci.

Společným jmenovatelem těchto textů je vědomí konečnosti lidské existence. Kováčovou přitahuje metafyzické zákulisí života, které se do naší reality prolamuje v ojedinělých okamžicích. Drsná realita je mnohdy střídána pohledem směřujícím k něčemu nadosobnímu, co nepodléhá plynoucímu času. Odlesky věčnosti autorka nachází v nejrůznějších dějích, gestech či přírodních záběrech, které se mnohdy stávají jen ztěží interpretovatelným symbolem či znamením.

Kováčová se představuje jako kvalitní vypravěčka. I přes záměrnou epickou střídmost se její příběhy vyznačují silným dramatickým nábojem. Je ovšem třeba říci, že těžiště jednotlivých epických básní a próz netvoří jen samotný příběh. V syžetově nekomplikovaných textech autorka prokazuje především svoje lyrické cítění. Ačkoliv dává velký prostor dialogům (s příznačnou obecnou češtinou), přesto těžiště leží ve vypravěčském pásmu, kde vedle civilního (hovorového) stylu najdeme pasáže psané podmanivým básnickým jazykem s lehce archaizujícím příznakem. Tyto úseky vynikají neotřelou metaforičností, přičemž evokačně nejsilnější obrazy nacházíme ponejvíce v blízkosti motivu smrti.

Autorka neusiluje o objektivitu své výpovědi. Naopak se snaží upozornit na nesamozřejmost smyslu daných prožitků. Působivá konkrétní rovina příběhu je umocněna náznakem jeho možného duchovního pozadí. Pohyb na hraně reálného vjemu a fantazie vede často k znejistění. Všechno je náhle ryze subjektivní a jako by filtrované nitrem. Kováčová se umí dívat za příběh, za horizont zobrazeného světa, naznačuje paralely k mezilidským vztahům, které nabízejí různé scenérie.

Na významovém zintenzívnění se podílí také symbolika barev. Převládající temný a šedomodrý svět je občas střídán světelnými záblesky či barvou krve. V ponurých a mnohdy

vyprázdněných scenériích ožívá expresionistická obraznost. Jsou zimomřivě křehké a přesto vykreslené v ostrých konturách, zemitě reálné a přízračné zároveň. Soumračnou atmosféru nezřídka provázejí živly: bouře, vichry, déšť.

Příběhy jsou situovány většinou do prostoru severních Čech. Autorka s oblibou zobrazuje rozvrácený svět plný hrubosti, rozpadu a zániku, což je zřejmé zejména z osudů jednotlivých protagonistů. Povětšinou se jedná o postavy osudem nějak poznamenané, které prožívají svůj čas jako úděl a jeho plynutí se jim stává trestem. Mezilidské vztahy jsou zachyceny bez příkras ve své syrové autenticitě. Drsná krása zobrazených dramat pramení z bolesti, které se raději snažíme vyhýbat. Hnízda u autorky nejsou bezpečným domovem, místem návratů, ale naopak se stávají pastí, ze které není úniku. Pro mnohé její postavy je takovou pastí život sám. Život zachycený v několika epických tazích, věrohodný a zbavený fádnosti.

*Hnízda* jsou nevšedním čtenářským zážitkem. Snad také proto, že v nich není nic předstíraného, ale že všechno pramení z vlastního intenzivního prožitku. Skutečné i fabulované příběhy tvoří mozaiku, z níž autorka sestavuje obraz života. Jejich střety na malé ploše zvyšují celkový dojem, který je násoben tím, že autorka nezůstává u záznamu. Příběh je pro ni cestou k hlubšímu poznání. Jako by zakalenou vodu příběhu musela nechat odstát, „vyčistit obzory od těch reálných a uzemněných věcí“, aby se mohla podívat skrz.

Je zřejmé, že Kováčová jde cestou, která již pomalu začala zarůstat. Na milnících jsou však ještě čitelná jména někdejších souputníků: Deml, Durych, Čep…

Devatenáct námi zvolených titulů zajisté nemohlo obsáhnout básnickou produkci loňského roku, ani její podstatnou část. Záměrem předchozích úvah byla snaha zmapovat literární kritikou dosud opomíjený prostor, upozornit na kvality či úskalí jednotlivých textů a poskytnout tak studentům a učitelům bohemistiky základní informace o dění na současné literární scéně. Snad v námi reflektovaných titulem budou moci najít řadu zajímavých impulsů, využitelných nejen ve vlastní pedagogické praxi.